

ZBORNİK GIMNAZIJA V ČRNOMLJU. 50 LET OD USTANOVITVE 1944-1994.
Izdala Gimnazija Črnomelj 1995.

SPOMIN NA GIMNAZIJO, KI JE VEČ KOT SAMO SPOMIN...

Rojen sem 8.4.1935 v Gribljah kot zadnji peti otrok revnih staršev. Iz aprila leta 1941 sta mi ostala v globokem spominu dva dogodka: umrl mi je oče in čez nekaj dni so vas zasedli Italijani in se nastanili v šoli blizu naše hiše. Kot šestletni otrok nisem razumel, kaj je to vojna in okupacija. Še naprej sem užival otroštvo in ga vsklajeval z novimi razmerami. Če nisem ubogal, me je namesto očeta sedaj natepla mama ali starejša sestra. Italijani pa so bili zame kot otroka nekaj novega. Kot otrok sem bil vesel vojne, saj sem dobival od Italijanov pomaranče, ki jih prej nikoli nisem videl. Zaradi bližine naše hiše sem pogosto zahajal v postojanko, kjer sem se v njihovi kuhinji najedel, saj so vedeli, da smo doma revni in da sem več lačen kot sit. Ker sem veliko časa preživel med Italijani sem se toliko naučil italijansko, da sem se lahko sporazumeval z njimi. Stražarja na cesti sem pozdravljala s stegnjeno roko in pozdravom "Viva il Duce", kot sem videl Italijane. Ta pozdrav je bil izraz moje hvaležnosti za obleko, ki mi jo je podarila italijanska dobrodelna organizacija. Po odhodu Italijanov septembra 1943 se je za mene šele začela vojna. Če mi je prej vojna pomenila samo dobre stvari pomaranče, hrano in obleko, se je z odhodom Italijanov vse močno spremenilo, saj so v vas prihajali izmenjaje se Nemci, ustaši, bela garda in partizani. Vsi so samo jemali že tako revnim ljudem in povzročali gorje. Živeli smo v nenehnem strahu za življenje. Bežali smo iz vasi v gozdove pred napadi ustašev in Nemcev, ki so streljali in požigali po vasi. Zaradi vojnih razmer smo otroci lahko hodili v šolo samo po nekaj mesecev v letu, ko ni bilo "hajke" ali ofenzive. Mlade partizanske učiteljice so nam otrokom skušale vtepati v glavo vsaj nekaj znanja iz računstva, zgodovine in slovenščine. V šolskem letu 1944-45 smo imeli pouk manj kot tri mesece. V jeseni 1945 pa sem se že vpisal v črnomaljsko gimnazijo. Opravil sem sprejemni izpit z odgovorom da so "Stari Slovani bili pogani" in si prislužil mesto v 1. č razredu gimnazije. S tem se je preusmerilo moje življenje iz kmečkega otroka v dijaka - gimnazijca in kasneje v študenta fakultete vse do današnjega položaja znanstvenega svetnika in izrednega profesorja na Pedagoški fakulteti.

Ko sem bil v gimnaziji, sem vseh osem let bival v internatu. Če se je le dalo, sem šel vsako soboto popoldne peš iz Črnomlja domov v Griblje. Ker se mi je zdela hoja prepočasna, ker bi bil rad čim prej doma pri mami in pri prijateljih, sem pol poti tekel (pred našo hišo je bil kilometerski kamen z oznako 9 km iz Črnomlja). V nedeljo popoldan pa je bilo treba zopet iti peš nazaj v internat (seveda z različnimi dobrotami v torbi). Ob sobotah sem hodil domov, ob četrkih, ko je bil v črnomlju semenj, pa me je vseh osem let obiskovala sestra in mi prinašala razne priboljške. Seveda je lahko prišla v Črnomelj le peš. Tako sem čutil, da me imajo domači radi in da bi radi videli, da kaj postane iz mene (morda tudi duhovnik, bil sem tudi ministrant, vendar je bilo treba tedaj odgovarjati duhovniku v latinščini), zato sem se pridno učil, da bi jim poplačal njihovo skrb zame.

Internat je bil raztresen po več hišah v Črnomlju. V internatu smo samo spali, na hrano pa smo hodili v menzo, ki je bila enkrat bližje, drugič pa bolj daleč. Eno zimo smo starejši fantje preživeli v stari hiši pod "kozjim placom". Pozimi je v sobo skozi vrata nosilo sneg. V sobi je bilo treba dan in noč kuriti. Vsi smo se radi prijavljali za kurjenje peči, ker je bilo toplo samo pri peči. Spali smo na lesenih pogradih, na katerih se nas je stiskalo tudi po 25 in se pokrivali s strganimi vojaškimi odejami. Prva leta po vojni smo bili v internatu več lačni kot siti kljub ameriški pomoči v hrani. Če sem le kako dobil kje 5 dinarjev, sem stekel v mesto v pekarno in si kupil štruco kruha. Fantje smo na nunskem vrtu brcali žogo. Toda žogo smo si sami naredili iz cunj. Imeli pa smo najboljšega prefekta. Dolga leta je za nas po očetovski skrbel prof. Anton Medved. Ker sem bil brez očeta, mi je bil kot oče. Kadar je videl, da sem preveč kosmat, mi je dal 5 dinarjev in me napotil k frizerju.

Po mali maturi (po 3. razredu) leta 1948 so se mnogi sošolci in sošolke raje odločili za poklicne šole kot za nadaljevanje še pet let gimnazije do velike mature. Ker sem bil iz revne družine, sem za plačilo internata prejemal socialno podporo tedanjega Okrajnega ljudskega odbora v Črnomlju. Ker se je mama zanašala, da bom še naprej prejemal podporo za internat in ker pri 13 letih nisem imel nobene "poklicne orientacije", sem pač ostal še naprej v gimnaziji. Po treh letih gimnazije sem se ravno prav odvadil kmečkega dela, da od mene ni bilo več koristi, če bi se vrnil na kmetijo. Ko sem se nekega večera

odpravil, da bom nakosil travo za kravo, sem že po nekaj zamahih zlomil koso in jih doma s tem prepričal, da nisem za kmeta. Odločitev za nadaljevanje gimnazije je bila torej bolj posledica spoznanja domačih, da nisem za drugo rabo, ne pa da bi si jaz sam kaj posebej želel postati bodoči "intelektualec".

Tako je šlo moje življenje svojo pot. Pet let tedanje višje gimnazije je hitro minilo. Poleg učenja so mi ostala v spominu še mladostniška prijateljstva, branje "Winetova" tudi na skrivaj med učno uro pod klopjo, skrivanje po sadovnjaku ob poletnih večerih in igranje Indijancev, prva ljubezen in skrivna srečanja z dekletom, začetek atletike na gimnaziji s prihodom prof. Marjana Kolariča, priprave na maturo in matura in nato odhod iz domače Bele Krajine v daljnji in neznani tuji svet (vlak na paro je tedaj vozil do Ljubljane več kot 4 ure v vagonih, ki so bili bolj za živino kot za ljudi).

Na gimnazijska leta me vežejo številni zelo lepi spomini. Vsa čast številnim profesorjem, ki so bili tudi dobri pedagogi. Vse ali skoraj vse, kar so me naučili za ocene sem do danes pozabil in na prosto mesto v glavi naložil znanje, ki ga potrebujem pri vsakdanjem znanstveno-raziskovalnem in pedagoškem delu. Številni profesorji so ostali v mojem spominu ne po predmetih, ki so me jih učili in zanje pisali boljše ali slabše ocene, temveč se jih spominjam po njihovih človeških lastnostih, dobroti, poštenosti in skrbi za nas dijake. Danes jih bolj spoštujem kot tedaj in, če bi bilo mogoče, bi vsem rad povedal, da sem jim hvaležen za vse, kar so mi dali kot vzgojitelji. Njihove dobre ali slabe ocene sem že davno pozabil, saj človek v življenju ne živi od ocen, ki jih dobi v šoli. Nikogar od ljudi, s katerimi sem prihajal in še prihajam v stik, ne zanimajo moje gimnazijske ali fakultetne ocene. Zanima jih le, kakšen sem kot človek in kaj lahko od mene pričakujejo.

Najbolj me spomin veže na prof. telovadbe Marjana Kolariča. Ta je v meni odkril talent za teke. Ko je zvedel, da tečem iz Črnomlja v Griblje, se je pričel mučiti z mojim treningom in večkrat skoraj obupal nad mojo belokranjsko trmo. Včasih, ko sem kasneje na tekmovanju zmagal s slabšim rezultatom, kot bi ga lahko dosegel, ker se med tekom lenaril, mi je po tekmovanju rad rekel: "Brinc, ti si gumpec". S tem, me je le spodbujal in mi je hotel dobro. Že v 7. razredu gimnazije me je spodbudil, da sem se pričel ukvarjati s tekom. Ko sem se navdušil za tek "čez drn in strn" (kros) ni bilo travnika v okolici Črnomlja, da ga jaz ne bi pretekkel ob večerih. Tudi doma v Gribljah sem ob večerih tekkel po travnikih ob Kolpi, zato so se Hrvatje, ko so videli, da "norim" po travnikih, spraševali, "što li je taj poludeo".

Ko sem postal leta 1953 spomladi prvak gimnazije v krosu, me je profesor 29.3.1953 poslal v Kamnik na republiško prvenstvo. Seveda sem zmagal s tako prednostjo, da so bili vsi presenečeni, da se kmečki otrok zapodi med resno trenirane atlete ljubljanskih in celjskih klubov in z lahkoto zmaga. Takoj naslednjo nedeljo 6.4.1953 sem bil poslan pod okriljem ljubljanskega atletskega kluba Odred v Subotico na državno prvenstvo v krosu. Brinc ne bi bil Brinc, če ne bi zmagal z veliko prednostjo pred vso jugoslovansko mladinsko atletsko elito. Zmagal sem zaradi trme, zaradi hvaležnosti do svojega profesorja in z mislijo na sošolke in sošolce, ki me doma čakajo in vame zaupajo, da bom zmagal. Med tekom sem mislil na mamo in sestre, ki se mučijo z mojim šolanjem in mi dajejo vsak težko privarčevani dinar in si želijo, da bi kaj bilo iz mene. Mislil sem tudi na dekle, ki mi je ob odhodu na tekmovanje zaželela uspeh in pričakovala mojo zmago. Bolj sem zmagal za druge kot zase. Vsi jugoslovanski časopisi so pisali o Brincu kot zmagovalcu iz majhnega mesta Črnomelj. Vrnitve v Črnomelj se spominjam kot bi bilo to včeraj. Ko sem stopil iz popoldanskega vlaka, me je na postaji čakalo pol gimnazije s črnomaljsko "pleh muziko". Ko me je objel profesor Kolarič, sem vedel, da je tak sprejem njegovo delo. On je vedel, kaj pomeni biti državni prvak, saj je imel vpogled v športno dogajanje. Popoldanskemu slavju je sledilo še večerno srečanje z dekletom in njene čestitke. Na ta način mi je zmaga v teku odtehtala ves prelit znoj na več sto pretečenih kilometrih treninga. Danes ima plaketa z napisom: "Državnemu mladinskemu prvaku v krosu za leto 1953" častno mesto v mojem delovnem kabinetu. Ko mi je bilo med študijem in v življenju pogosto težko, me je pogled na plaketo vedno ohrabil, da nisem odnehal. Danes mi ni žal za napore, ki sem jih vložil v atletiko v Črnomlju (in kasneje v Ljubljani in v Novem mestu, dokler sem aktivno tekmoval) in kasneje v študij in poklicno strokovno delo. Do uspehov v atletiki sem prišel z napornim delom in z belokranjsko trmo. Oboje mi je ostalo in koristilo tudi v kasnejšem življenju.

Vseh 42 let od velike mature v Črnomlju leta 1953 do danes mi je hitro minilo v nenehnem študiju in delu. V Ljubljani sem najprej končal Višjo šolo za socialne delavce (leta 1958, kjer sem spoznal tudi bodočo ženo), nato prva služba na občini v Novem mestu in kasneje na Okrajnem ljudskem odboru v

Novem mestu, nato preselitev v Ljubljano in še večje delovne obveznosti. Ves prosti čas mi je vzel študij ob delu na Pravni fakulteti do diplome leta 1967. Vmes sem prevzel še odgovornejše delo na Republiškem sekretariatu za zdravstvo in socialno varstvo (1964-74). Leta 1970 sem se vpisal na magistrski študij na Pravni fakulteti in isto leto odšel v Pariz na 6 mesečno izpopolnjevanje kot štipendist francoske vlade. Leta 1974 sem nastopil delo na Inštitutu za kriminologijo pri Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani in začel svojo znanstveno-raziskovalno kariero (tu sem še danes). Leta 1976 sem postal magister prava in odšel ponovno za tri mesece v Pariz na študijsko izpopolnjevanje. Doktoriral sem leta 1980. Leta 1969 sem začel predavati na Pedagoški akademiji oziroma današnji Pedagoški fakulteti v Ljubljani, kjer še vedno predavam. Vmes sem bil habilitiran za docenta oziroma izrednega profesorja za kriminologijo. Ko danes gledam nazaj, se mi zdi, da mi je skoraj 40 letna delovna in poklicna kariera minila kot "en sam dolg delovni dan".

Čeprav že 42 let živim v Ljubljani, sem samo Belokranjec. Ko se nekajkrat letno vračam v domači kraj Griblje ali k bratu v Kanižarico in prihajam na trgatev na Tančo goro, se obiska že dolgo prej veselim, saj vem, da grem domov med svoje ljudi. Vem, da je moj pravi dom le Bela krajina. Za vse kar sem dosegel v življenju se moram zahvaliti staršem, gimnazijskim profesorjem, Beli Krajini in ženi Mariji, ki me že 34 let zvesto spremlja v življenju.

Ob jubileju Gimnazije Črnomelj čestitam vsem nekdanjim gimnazijskim profesorjem, mojim sošolcem in vsem dijakom gimnazije ter vsem sedanjim profesorjem in učencem. Želim, da bi sedanja generacija dijakov imela čez 50 let vsaj tako lepe spomine na šolanje in na profesorje, kot jih imam sam na črnomaljsko gimnazijo.

Vsem mojim številnim gimnazijskim profesorjem se zahvaljujem za vse, kar so mi dali še poleg znanja in ocen. Za ocene se je lahko naučiti, dosti težje se je naučiti prevzemati bremena in premagovati ovire na življenjski poti.

Ponosem sem, da sem obiskoval črnomaljsko gimnazijo.

Šentvid nad Ljubljano, 25.2.1995.

France Brinc